

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref.:
200903642

Vår ref.:
YS200911/BS

Dato:
26.11.2009

Høringssvar NOU 2009:18 – Rett til læring

Utredningen NOU 2009:19 Rett til læring om tiltak for barn, unge og voksne med behov for særskilt hjelp, er tematisk et godt supplement til andre utredninger og meldinger som er kommet de siste årene om situasjonen i, kvaliteten på og innholdet i det norske utdanningssystemet. Fagfeltet som behandles er komplekst, og en kunne forvente en rapport av det omfanget som er blitt resultatet. Det er da skuffende at utvalget synes å ikke ha kommet i mål med deler av oppdraget sitt i det enkelte områder og problemstillinger tidvis er overflatisk behandlet eller henvist til videre utredning.

YS registrerer videre at flere av utvalgsmedlemmene i tillegg til å anføre særmerknader knyttet til de ulike forslagene underveis i utredningen også har til dels omfattende merknader i eget vedlegg. Disse siste merknadene omfatter i hovedsak ikke konklusjoner og forslag, men kommentarer på saksframstilling og ulike syn på grunnlaget for utredningen. YS finner det beklagelig at hovedrapporten tydeligvis ikke gjengir de faglige diskusjoner og prosesser som har vært underveis i arbeidet, da dette kan svekke legitimiteten til de foreliggende forslag.

Del II – Systemer og målgrupper

Kapittel 5-12

YS er enige i at tiltak i skolen ofte settes inn for sent og at frafallet i videregående skole er for stort. Det er tvilsomt om disse problemene løses gjennom enkeltstående tiltak, men heller ved en kjede av tiltak som får virke sammen over tid. En kvalitativt god allmennundervisning med tilgang til tilstrekkelig spesialpedagogisk kompetanse for de elever som har behov for det, er imidlertid en grunnleggende forutsetning for å nå målet om en bedre skole for alle. Det er i denne sammenheng en selvfølge at barn, unge og voksne med behov for spesialundervisning skal bli ivaretatt av personale

Besøksadresse:

Brugt. 19

Postadresse:

Postboks 9232

Grønland

0134 Oslo

Org. nr.:

971 454 431

Telefon:

21 01 36 00

Telefaks:

21 01 37 20 ■

med nødvendig kompetanse. Det er et paradoks at de med størst behov for spesialkompetanse blir ivaretatt av personell med minst pedagogisk kompetanse.

Det kan være vanskelig spesielt for små kommuner å disponere tilstrekkelig faglig kompetanse til å møte de til en hver tid spesialfaglige utfordringer. Disse utfordringene kan møtes både ved økt interkommunalt samarbeid og ved å ha regionale og nasjonale kompetansesentre som kan bistå kommunene ved behov.

I utredningens del II om systemer og målgrupper er voksne viet et eget kapittel. Dette er i samsvar med mandatet der voksne blir sidestilt med barn og unge. Det er derfor beklagelig at voksne ellers i rapporten er fraværende og at ingen av de beskrevne utfordringene i kapittel 7 blir fulgt opp i utredningens del III med vurderinger og forslag. Når utredningen skulle vurdere barn, unge og voksne med særskilte behov, er det en stor svakhet med utredningen at den ignorerer de utfordringer som gjelder for voksne.

I omtalen av arbeids- og velferdsforvaltningen er det skissert de kommunale og statlige oppgavene i NAV. Her nevnes at minstekravet til det kommunale tjenesteinnholdet er økonomisk sosialhjelp, slik status er i dag. Vi mener det er viktig også å vise til innholdet i Ot.prp. nr. 103 (2008-09) der det foreslås at flere kommunale tjenester tas inn i NAV og at alle disse tjenestene samles i en lov.

Videre ville det ha vært naturlig å omtale arbeidsavklaringspenger som skal innføres fra 01.03.10. Den nye ytelsen erstatter rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad, og er relevant i forhold til rett til læring for brukere med særskilte behov.

Del III – Vurderinger og forslag

Kapittel 13

YS støtter forslagene om en tettere og mer systematisk oppfølging av barn og unges utvikling generelt, og språklig utvikling spesielt, inkludert oppfølging gjennom et tettere foreldresamarbeid. Vi er derimot mer skeptiske til forslaget om innføring av læringsboka. For det første er det vanskelig å se at dette skal være et tiltak som skal være med på å begrense rapporteringsarbeidet i barnehage og skole, et forslag utvalget også kommer med. Vi er redd for at resultatet blir det motsatte. For det andre mener vi det er behov for ytterligere utredning av dette forslaget der juridiske forhold avklares og både arbeidsmengde og arbeids- og ansvarsfordeling med føring og oppfølging av en slik læringsbok vurderes. Hensikten med en slik bok kan sikkert være god, men det er et spørsmål om nytte og effekt av en slik bok vil stå i et rimelig forhold til en positiv effekt.

Kapittel 14

YS støtter ikke forslaget til endring av opplæringslovens § 5-1 da vi mener dette vil svekke barn og foreldres rettigheter. Vi er også skeptiske til forslaget om at vedtak om spesialundervisning kan fattes uten at det

foreligger sakkyndig utredning da manglende sakkyndighet vil kunne svekke foreldrenes klagemuligheter.

Kapittel 15

YS støtter forslaget om at det utarbeides differensierte læreplaner i fellesfagene for å imøtekomme elever i yrkesfaglige utdanningsprogrammer på en bedre måte enn i dag. Dette under forutsetning av at man ikke stenger veien videre for de som seinere ønsker studiekompetanse. Vi mener det kan være fruktbart å satse på mer kompetanse blant lærere i fellesfag i yrkesforberedende utdanningsprogram slik at de blir bedre rustet til å motivere elevene. Fellesfagenes allmenndannende innhold må bevares også sett i et demokratisk perspektiv.

Vi slutter oss til oppfordringen om at fylkeskommunen bruker insentivordninger for å tilrettelegge for at lærebedrifter kan ta i mot lærlinger med behov for særskilt oppfølging. Dette kan være et godt virkemiddel for å få ungdom til å fullføre videregående utdanning. Samtidig vil vi understreke at dette vil kreve større økonomiske ressurser enn det som er tilgjengelig i dag.

YS støtter forslaget om at alle ungdommer i yrkesfaglige utdanningsprogram får tilbud om et 2+2 løp. Forutsetningen for støtten er at en ordning med et toårig løp i skole på Vg3 kun skal være et tilbud til de som ikke får læreplass etter Vg2 og at opplæringen er praktisk rettet slik at opplæring blir liggende tett opp til den opplæringen som skjer i bedrift. Dette kan oppnås ved en kombinasjon av etablering av elevbedrift og at fylkeskommunen stiller faglig kvalifiserte lærekrefter til disposisjon for elevbedriftene for å sikre faglig kvalitet og veiledning. Et slikt tilbud må ikke bli et søkbart alternativ til opplæring i bedrift.

Kapittel 16

YS mener at det ligger store utfordringer i de foreslåtte endringer i PP-tjenesten og Statped når det gjelder både økonomi og det faglige. En eventuelt ny organisering som har til hensikt å styrke det faglige miljøet og bedre kommunenes tilgang på spisskompetanse må få tilført frisk kapital. Ved eventuelle omorganiseringer og opprettelse av nye organisasjoner må en sørge for å ivareta den kompetansen som allerede finnes i dagens struktur og sørge for at fagmiljøer ikke blir ødelagt slik at det igjen vil gå utover de som mottar disse spesialpedagogiske tjenestene.

Hvis Statped skal organiseres som regionale enheter, mener vi det er nødvendig å gjøre en nøye vurdering på antall regionssentre som opprettes. Her kan hensynet til befolkningstetthet og behov for tjenester være viktigere enn hensynet til sammenfallende grenser for helseregionene. Den foreslåtte region Sørøst bør vurderes delt i to (Statped Sør og Statped Øst) eller tre (Statped Sør + Statped Øst + Statped Innlandet).

YS støtter ikke utvalgets vurderinger knyttet til de vanskegrupper Statped skal bistå kommunene med tiltak overfor. Vi mener at Statped skal bistå

kommunene på de områder kommune mangler eller har mangelfull kompetanse, uavhengig av medisinske diagnoser etc. De regionale sentrene må ha spisskompetanse på hele bredden av tiltak og utfordringer knyttet til norsk spesialundervisning. Vi går således imot de nedleggingsforslag som utvalget fremmer.

Fagområdet døvblindhet er utelatt i NOUen. Hvilke opplæringstilbud det er tenkt at elever med sammensatte dysfunksjoner skal ha etter en eventuell avvikling av Skådalen skole for døvblindhet fremkommer ikke.

Argumentasjonen fra utvalget i forhold til å avvikle de statlige skolene i hørselssektoren er basert på en reduksjon i elevantallet. Dette er ikke gjeldende for elevtallsutviklingen for nevnte skole. Kunnskap om undervisning av og språkutvikling hos elever med medfødt døvblindhet kan ikke utvikles utelukkende i et miljø knyttet til universiteter og høyskoler. Det må et praksisfelt til. Skolen for døvblindfødte er en viktig praksisarena og slike arenaer står i fare for å forsvinne dersom opplæringstilbudet for døvblindhet blir borte.

Ved en eventuell etablering av et nasjonalt senter for læringsmiljø og problemadferd, tillater vi oss å peke på Senter for atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger.

Kapittel 17

YS støtter forslaget om å innføre forpliktende samarbeidsavtaler mellom kommuner, fylkeskommuner og NAV for å sikre at ungdom er i arbeid eller utdanning. Det er positivt at det i utredningen fokuseres på og foreslås ulike tiltak som kan gi bedre læring for barn og unge med særskilte behov. Dette vil være med på å bidra til understøttelse av NAV sin grunnleggende ide om at flere skal i arbeid og færre på trygd. De ulike tiltakene vil kunne bidra til at mange unge med særskilte behov får tilbud om en bedre tilpasset opplæring, og på den måten hjelpe dem ut i arbeidslivet framfor varige trygdeytelser.

Kapittel 18

YS støtter forslagene som kan bidra til en kompetanseheving for de som arbeider med barn, unge og voksne. Vi vil spesielt trekke fram forslagene som omhandler utdanning for ansatte innen rådgivningstjenesten, og for yrkesgruppen barne- og ungdomsarbeidere. Flere yrkesgrupper arbeider med barn og unge med særskilte behov, og det er viktig at alle yrkesgruppene får den kompetansen som er nødvendig for å kunne bidra positivt til videreutviklingen av gode opplæringstilbud.

Ved siden av det pedagogiske personalet i skolen, arbeider det både ufaglærte assistenter og fagutdannede barne- og ungdomsarbeidere. YS registrerer at utredningen ikke nødvendigvis skiller mellom disse to gruppene. Vi ønsker derfor å understreke at barne- og ungdomsarbeideren er en fagutdannet yrkesgruppe som med sin utdanning kan være sentral i forhold til en god organisering av skolehverdagen og for å ivareta viktige funksjoner overfor elevene. Lærere opplever økte forventninger til at de skal ivareta oppgaver som ikke er undervisningsrelaterte. Fafo-rapporten "Tidstyvene - En beskrivelse av lærerens arbeidssituasjon" peker for

eksempel på at oppfølging av elever utenom undervisning er et av de områdene lærerne i grunnskolen mener de bruker mest tid på. Et slikt utgangspunkt skaper behov for bruk av større tverrfaglighet i skolen, og at lærere får tilgang på ressurspersoner med kompetanse de kan dra nytte av i ulike situasjoner. Barne- og ungdomsarbeideren er en slik ressursperson. For å fungere optimalt i forhold til personer med særskilte behov, må barne- og ungdomsarbeideren få hevet sin kompetanse på læringsmiljø og vanlige læringsutfordringer hos barn. Dette er nødvendig for at lærere mer aktivt og systematisk skal bruke dem som støttespillere. En slik kompetanseutvikling vil også være et viktig bidrag til å heve statusen til barne- og ungdomsarbeideren, slik at de blir verdsatt for de oppgaver og funksjoner de faktisk har.

I tillegg til den fagutdannede barne- og ungdomsarbeideren arbeider det også mange voksne, ufaglærte assistenter i skolen. En bedre skole for alle forutsetter godt kvalifisert personell. Det må derfor legges til rette for at voksne ufaglærte får økonomiske og praktiske mulighet til å ta utdanning ved siden av sitt arbeid slik at de oppnår den kompetanse som er nødvendig for å sikre en kvalitativt god skole for alle.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS

Bente Søgaard
Seniorrådgiver - fagansvarlig utdanning